

УДК 331.5(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.201.144-149>

Рудик О.В.

ЗВО «Подільський державний університет»

Rudyk Oleksandr

Institution of higher education «Podilskyi State University»

<https://orcid.org/0009-0003-1160-2875>

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВО–ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

У статті здійснено комплексне дослідження інституційного забезпечення функціонування фінансово-економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в Україні. Акцентується увага на ролі інституційної складової у формуванні та реалізації ефективної пенсійної системи, підкреслюючи взаємозв'язок між інституційними змінами, економічними умовами та соціальними наслідками реформ. У процесі аналізу охарактеризовано основні суб'єкти інституційного забезпечення – державні органи, Пенсійний фонд України, недержавні пенсійні фонди, фінансово-кредитні установи, залучені до управління пенсійними ресурсами. Проаналізовано діючі нормативно-правові акти, що регулюють пенсійну систему. Відмічено ключову роль Пенсійного фонду України в управлінні солідарною пенсійною системою. Визначено, що у перспективі розвитку його інформаційної структури стратегічним орієнтиром виступає формування інтелектуалізованої системи автоматизованого призначення, коригування та виплати пенсій. Відмічається важливість впровадження електронних трудових книжок як одного з ключових чинників модернізації системи персоналізованого обліку страхових пенсійних внесків.

Ключові слова: Пенсійний фонд України, пенсійне забезпечення громадян, інституційне забезпечення, фінансово – економічний механізм, пенсійна реформа, страхові компанії, банківські установи.

INSTITUTIONAL ENSURANCE OF THE FUNCTIONING OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISM OF PENSION SECURITY OF CITIZENS IN UKRAINE

The article carries out a comprehensive study of the institutional support for the functioning of the financial and economic mechanism of pension provision for citizens in Ukraine. Pension provision is one of the most important components of the social protection system of the population, which directly affects the quality of life of a significant part of citizens. In the context of transformational changes, demographic aging of the population and financial instability, the need for a deep analysis of the institutional support for the functioning of the financial and economic mechanism of the pension system of Ukraine is becoming more urgent. It is the institutional aspect that is decisive in the formation of an effective, sustainable and fair model of pension provision that can meet modern challenges and ensure social stability. The focus is on the role of the institutional component in the formation and implementation of an effective pension system, emphasizing the relationship between institutional changes, economic conditions and social consequences of reforms. The purpose of the article is to analyze and characterize the main institutions that ensure the functioning of the financial and economic mechanism of pension provision for citizens in Ukraine and to identify ways to improve their activities. The use of various economic methods contributed to the characterization of the main institutions of the pension system of Ukraine, determining their role in the functioning of the financial and economic mechanism of pension provision for citizens. In the process of analysis, the main subjects of institutional provision were characterized - state bodies, the Pension Fund of Ukraine, non-state pension funds, financial and credit institutions involved in the management of pension resources. The current regulatory legal acts regulating the pension system were analyzed. The key role of the Pension Fund of Ukraine in managing the solidarity pension system was noted. It was determined that in the future development of its information structure, the strategic guideline is the formation of an intellectualized system of automated assignment, adjustment and payment of pensions. The importance of introducing electronic work books as one of the key factors in the modernization of the system of personalized accounting of insurance pension contributions is noted.

Keywords: Pension Fund of Ukraine, pension provision of citizens, institutional provision, financial and economic mechanism, pension reform, insurance companies, banking institutions.

JEL Classification H55, G23

Постановка проблеми. Для забезпечення ефективності та стабільності пенсійної системи країни важливим аспектом є формування основних інститутів, що забезпечують функціонування її фінансово – економічного механізму. Йдеться про сукупність державних і недержавних інститутів, які здійснюють адміністрування, нагляд і контроль за фінансуванням пенсійних виплат, а також про механізми, які сприяють виконанню пенсійних зобов'язань перед громадянами. Інституційна структура має включати адміністративні, фінансові та організаційні інструменти для реалізації пенсійного забезпечення громадян. Вітчизняне пенсійне законодавство передбачає діяльність спеціалізованих інститутів у пенсійній сфері. Вони регламентують відносини між основними суб'єктами пенсійної системи України. У зв'язку з тим, що в нашій країні продовжується пенсійна реформа, потрібно постійно удосконалювати діяльність основних інститутів у пенсійній сфері, створювати нові інституції. Тому дослідження цих питань викликає зацікавленість у науковому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведення пенсійної реформи, формування сучасної пенсійної моделі в Україні на принципах пенсійного страхування висвітлюються у наукових працях вітчизняних науковців. Серед варто відмітити Грушка В.І. [5], Ковалю О. [2], Толубяка В. [10], співробітників науково – дослідного інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України [4], Піщуліну О. [6]. Приділяється увага також дослідженню питань функціонування фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в Україні, аналізу діяльності основних інститутів пенсійної сфери. Вивченню даних питань присвятили свої наукові праці Чугунов І. [14], Зеленко В. [1], Шалієвська Л. [15], Качула С. [13].

Варто зазначити, що нові виклики, які постають перед українським суспільством, в тому числі у пенсійній сфері, потребують вирішення. Важливу роль мають відіграти саме основні інститути пенсійної сфери, ефективність їх діяльності на сучасному етапі проведення пенсійної реформи. Саме тому питання інституційного забезпечення вітчизняної пенсійної системи потребують додаткового вивчення.

Мета статті – аналіз і характеристика основних інститутів, які забезпечують функціонування фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в Україні і визначення шляхів покращення їх діяльності.

Виклад основних результатів дослідження. Ступінь розвитку суспільства, його моральні орієнтири та повага до держави й національних цінностей прямо пов'язані з тим, яке місце в ньому відведене людям похилого віку. Ставлення влади до пенсіонерів, а також ефективність вирішення їхніх соціально-економічних питань відображають справжній рівень гуманності та зрілості суспільства.

Перехід України до ринкових засад господарювання докорінно вплинув на суспільство: відбулася глибока трансформація його структури, змінився

економічний добробут населення та звичний уклад життя всіх соціальних і демографічних груп, зокрема людей пенсійного віку. У нових реаліях багато пенсіонерів, попри свій вік, змушені знову шукати роботу, яка була б їм під силу, щоб покращити свій фінансовий стан.

За роки незалежності України питання пенсійного забезпечення стало одним із найбільш нагальних. З огляду на курс держави на євроінтеграцію, де соціальна політика є пріоритетним напрямом, виникає потреба у глибокому та якісному оновленні пенсійної системи, що відповідатиме сучасним європейським стандартам. У зв'язку з цим в Україні проводиться пенсійна реформа, яка направлена на формування трьохрівневої пенсійної моделі. Її ефективне функціонування, в значній мірі, буде залежати від створення оптимального фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян.

Важливим складовим елементом такого механізму у пенсійній сфері виступає його інституційне забезпечення. Наявність основних інститутів дасть змогу координувати діяльність основних суб'єктів пенсійних відносин, регламентувати їх відповідальність і виконання поставлених перед ними функцій. Відповідні спеціалізовані інституції повинні здійснювати адміністрування пенсійної системи, контроль і нагляд за дотриманням вітчизняного пенсійного законодавства, розробляти стратегію і політику у пенсійній сфері.

У науковому середовищі сформувалося уявлення про пенсійну систему як про складну інституційну конструкцію, що інтегрує економічні, соціальні та правові компоненти, спрямовані на забезпечення потреб різних соціальних груп. Пенсійна система охоплює сукупність економічних механізмів, організаційних структур і правових норм, які регулюють акумуляцію та використання матеріальних ресурсів у разі настання старості, інвалідності або втрати годувальника [9].

В українському пенсійному законодавстві [7; 8] відмічається, що інституційне забезпечення пенсійної сфери в Україні ґрунтується на функціонуванні основних інститутів, які виконують різні функції в межах пенсійної системи (таблиця 1).

В структурі солідарної пенсійної системи ключову роль виконує Пенсійний фонд України, на який покладено завдання з організації та управління першого рівня національної пенсійної системи. Його діяльність розпочалася на початку 1990-х років, коли в Україні стартувало формування власної пенсійної моделі. Упродовж понад тридцяти років було створено нормативно-правову основу, яка регламентує його функції та визначає місце у системі пенсійного забезпечення країни.

Починаючи з пенсійної реформи 2004 року, роль Пенсійного фонду України у функціонуванні солідарної пенсійної системи істотно посилилася. З переходом на страхові принципи пенсійного забезпечення саме на цей орган були покладені основні обов'язки щодо стабільного фінансування та своєчасної виплати пенсій особам, які досягли встановленого пенсійного віку, відповідно до норм національного законодавства.

Таблиця 1

Основні інститути, що функціонують у межах пенсійної системи України

№п/п	Основні інститути	Загальна характеристика
1.	Пенсійний фонд України (ПФУ)	Основний інститут, що виконує роль головного адміністратора пенсійної системи. ПФУ збирає пенсійні внески від працюючих осіб, здійснює нарахування та виплату пенсій, веде реєстрацію застрахованих осіб та контролює надходження коштів до бюджету Пенсійного фонду.
2.	Міністерство соціальної політики України	Відповідає за розробку політики в сфері соціального захисту, в тому числі пенсійного забезпечення, а також за координацію діяльності інших державних органів у цій сфері. Воно бере участь у розробці нормативно-правових актів, що регулюють пенсійне забезпечення.
3.	Національна комісія з цінних паперів та фінансового ринку (НКЦПФР)	Здійснює регулювання та нагляд за діяльністю недержавних пенсійних фондів, які є частиною другого рівня пенсійної системи (накопичувальна система).
4.	Державна аудиторська служба України	Здійснює контроль за витрачанням коштів Пенсійного фонду, проводить аудит діяльності ПФУ і виявляє можливі порушення та зловживання.
5.	Страхові компанії та банки	У рамках добровільних пенсійних програм ці організації можуть здійснювати управління накопиченнями громадян, інвестувати їхні кошти та надавати послуги з додаткового пенсійного забезпечення.

Джерело: розробки автора на основі [7; 8;]

До 2011 року Пенсійний фонд України був самоврядною неприбутковою організацією, яка здійснювала свою діяльність відповідно до чинного законодавства та на основі статуту, затвердженого його правлінням [7]. Однак із 2011 року, згідно з Указом Президента України «Про Положення про Пенсійний фонд України», фонд став центральним органом виконавчої влади, діяльність якого тепер регулюється та координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра України – Міністра соціальної політики України [11].

Пенсійний фонд України виконує функцію провідного інструмента реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення. До його компетенції також належать адміністрування єдиного соціального внеску та ведення обліку надходжень від його сплати. Фонд функціонує як складова виконавчої влади. Серед його пріоритетних завдань можна виділити такі:

- організацію збору та облік надходжень від сплати єдиного внеску і інших коштів відповідно до законодавства, а також контроль за їх сплатою;
- забезпечення своєчасного та повного фінансування і виплати пенсій, допомоги на поховання та інших соціальних виплат, що здійснюються за рахунок коштів Пенсійного фонду України;
- ефективне та цільове використання фінансових ресурсів, удосконалення методів фінансового планування, звітності та контролю за витрачанням коштів.

Вітчизняні дослідники підкреслюють важливе місце Пенсійного фонду України в механізмі пенсійного забезпечення населення. Зокрема, у його компетенції – ведення персоналізованого обліку страхових внесків громадян та здійснення контролю за призначенням і

виплатою пенсій у межах солідарної системи.[1; С. 34]. Відповідно до статті 21 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», Пенсійний фонд України здійснює безперервний контроль за надходженням пенсійних внесків через систему персоналізованого обліку (СПОВ). Ця система акумулює детальну інформацію про кожного працівника, зокрема щодо його страхових внесків. СПОВ виступає масштабною базою даних, яка охоплює всю трудову біографію особи, включаючи періоди навчання, служби в армії та інші етапи, що враховуються при нарахуванні пенсії. Фактично, це цифровий аналог трудової книжки, що містить значно ширший обсяг відомостей.

У перспективі розвитку інформаційної інфраструктури Пенсійного фонду України стратегічним орієнтиром виступає формування інтелектуалізованої системи автоматизованого призначення, коригування та виплати пенсій. Така система має функціонувати на основі даних, акумульованих у системі персоналізованого обліку (СПОВ), із широким використанням інформації про сплату страхових внесків застрахованими особами. Цю тенденцію виокремлюють у своїх аналітичних розвідках фахівці, що спеціалізуються на питаннях пенсійного забезпечення [3].

У фахових колах наголошується на значущості впровадження електронних трудових книжок як одного з ключових чинників модернізації системи персоналізованого обліку страхових пенсійних внесків. Згідно з урядовими ініціативами, офіційно презентованими у 2021 році, очікується поступове об'єднання електронних трудових книжок із базою даних СПОВ або повна інтеграція цих інформаційних ресурсів. Такий підхід сприятиме підвищенню точності,

оперативності та ефективності обліку трудового стажу громадян у контексті пенсійного забезпечення. [1; С. 35].

Обов'язковість участі у солідарній пенсійній системі зумовлює потребу в ефективному державному контролі за функціонуванням її суб'єктів. Відповідно до чинного пенсійного законодавства України, діяльність ключових фінансових інституцій першого рівня національної пенсійної системи, зокрема Пенсійного фонду України, координується Кабінетом Міністрів України. Водночас, функції безпосереднього контролю за коректністю призначення та виплати пенсій у межах солідарної моделі покладено на Міністерство соціальної політики України. Це відомство також виконує регуляторну роль у забезпеченні взаємодії Пенсійного фонду з іншими органами, що адмініструють загальнообов'язкове державне соціальне страхування, та активно долучається до процесу нормотворення у сфері пенсійного забезпечення.

Серед ключових інституцій, що забезпечують фінансову прозорість функціонування солідарної пенсійної системи, важливу роль відіграє Державна аудиторська служба України. Цей орган здійснює незалежний аудит діяльності Пенсійного фонду України, контролює цільове використання його фінансових ресурсів, а також виявляє факти порушень і зловживань. Виконувани Службою контрольні функції є невід'ємною складовою механізму державного нагляду, спрямованого на забезпечення дотримання вимог пенсійного законодавства суб'єктами другого рівня пенсійної системи.

Проведення пенсійної реформи в Україні зумовило необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема в частині регулювання функціонування ринку цінних паперів. Такий підхід був обумовлений потребою адаптації фінансових механізмів до умов трансформаційної економіки. У цьому контексті важливою подією стало видання 23 листопада 2011 року Указу Президента України «Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку», що заклало інституційну основу для посилення державного регулювання у сфері фондового ринку [12]. Цей акт мав значне значення, оскільки він сприяв створенню основного державного органу – Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), яка отримала відповідальність за нагляд за фінансовим ринком та регулювання діяльності його учасників. Установчі положення щодо НКЦПФР окреслюють основні функції, повноваження та обов'язки цього органу у контексті забезпечення розвитку фондового ринку.

Одним із ключових аспектів цього Положення є регулювання питань, пов'язаних із використанням і залученням пенсійних активів другого рівня на національний фондовий ринок, а також визначення ролі Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) у цьому процесі. НКЦПФР надаються значні повноваження щодо ліцензування учасників накопичувальної пенсійної системи, які здійснюють управління пенсійними активами громадян другого рівня, а також моніторингу їхньої діяльності, що включає

перевірку відповідності інвестиційних стратегій нормативним вимогам. Комісія активно залучена до процесу диверсифікації пенсійних активів на фондовому ринку, оскільки національне пенсійне законодавство встановлює обмеження на інвестування цих активів у певні категорії цінних паперів та інші інвестиційні інструменти з метою забезпечення їхнього захисту.

Зокрема, інструменти диверсифікації включають обмеження на концентрацію інвестицій в окремі активи, що дозволяє знизити ризик потенційних фінансових втрат. Законодавство встановлює вимоги до мінімальної частки активів, що повинні бути інвестовані в державні цінні папери, а також обмеження щодо інвестицій в іноземні активи. Методами контролю є регулярне звітування учасників системи, проведення внутрішніх та зовнішніх аудитів, а також застосування санкцій за порушення нормативно-правових актів. Додатково, НКЦПФР здійснює моніторинг ринкових ризиків і застосовує механізми коригування інвестиційних стратегій для забезпечення стабільності пенсійних активів.

Важливими фінансовими інститутами, які мають забезпечувати ефективне функціонування фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, виступають страхові компанії і банківські установи. Особлива роль їм відводиться при використанні накопичувальних пенсійних програм в системі накопичувального пенсійного страхування.

Із розширенням кола учасників системи обов'язкового накопичувального пенсійного страхування очікується активніше залучення недержавних фінансових установ до функціонування другого рівня пенсійної системи. Особливе значення при цьому набувають недержавні пенсійні фонди, які вже мають практичний досвід роботи в Україні відповідно до положень Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [8]. Інтеграція таких інституцій у процес адміністрування обов'язкових накопичувальних програм може стати чинником підвищення їхньої ефективності та стабільності.

Висновки. Проведені дослідження дають підставу стверджувати, що оптимально сформована інституційна структура фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян має забезпечити його ефективне функціонування і сприяти розвитку вітчизняної пенсійної системи в цілому.

Діяльність основних інститутів пенсійної сфери передбачена українським пенсійним законодавством. Воно дає змогу сформулювати їх основні функції, обов'язки, відповідальність, за допомогою яких будуть регулюватися взаємовідносини між основними суб'єктами другого рівня, створення надійної і ефективної системи контролю за використанням і захистом пенсійних активів учасників обов'язкових накопичувальних пенсійних програм.

Пенсійний фонд України залишається одним із основних фінансових інститутів солідарної пенсійної системи, яка на сьогоднішній день, є основною ланкою вітчизняної пенсійної моделі. Розвиток пенсійних відносин між основними суб'єктами пенсійної сфери,

проведення нових етапів пенсійної реформи, вимагають постійного удосконалення його діяльності.

Необхідність запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення громадян ставить перед науковою спільнотою завдання формування нових інституцій, які б забезпечили ефективне

використання накопичувальних пенсійних програм серед громадян. Відбувається пошук найбільш оптимального варіанту такого інституційного забезпечення, який би враховував інтереси як громадян, роботодавців, так і держави при функціонуванні другого і третього рівнів пенсійної системи України.

Список використаних джерел:

1. Зеленко В. (2023). Реформування пенсійної системи України у світлі європейських стандартів: монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 202 с.
2. Коваль О.П. (2012). Ризики, загрози, пріоритети та наслідки реформування пенсійної системи України: аналіт. доп. Київ: НІСД, 112 с.
3. Морозова Л. (2008). Недержавні пенсійні фонди: найбільше довіри – до депозитів. Пенсійний кур'єр, № 24(266). С. 2.
4. Лібанова Е.М. (ред.). (2010). Пенсійна реформа в Україні: напрями реалізації: колект. монографія. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 270 с.
5. Грушко В.І. та ін. (2019). Пенсійна система: підручник. Київ, 512 с.
6. Піщуліна О., Коваль О., Бурлай Т. (2017). Фінансові, соціальні та правові аспекти пенсійної реформи в Україні. Світовий досвід та українські реалії. Київ: Центр Разумкова: Вид-во «Заповіт», 453 с.
7. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058–IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>.
8. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1057–IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.
9. Стожок Л.Г. (2006). Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в системі соціальної політики. Дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.07. Київ, 197 с.
10. Толуб'як В.С. (2011). Фінансові механізми пенсійного забезпечення: монографія. Тернопіль: ТзОВ «Тернограф», 336 с.
11. Про Положення про Пенсійний фонд України: Указ президента України від 6.04.2011 р. № 384/2011. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384/2011#Text>.
12. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку. Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1063/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011#Text>.
13. Качула С.В. (2018). Формування інституту пенсійного страхування у системі соціального забезпечення України. Наук. вісник Ужгородського нац. ун-ту: серія: Міжнар. економ. відносини та світове господарство. Ужгород: Гельветика, Вип. 20. Ч. 2. С. 20–24.
14. Чугунов І.Я., Насібова О.В. (2017). Фінанси пенсійного забезпечення: монографія. Київ: КНТЕУ, 248 с. ISBN 978-966-629-815-0.
15. Шалієвська Д.І. (2020). Пенсійне забезпечення в системі економічної безпеки держави: монографія. Львів: Растр-7, 196 с.

References:

1. Zelenko, V. (2023). Reformuvannya pensiyinoyi systemy Ukrayiny u svitli yevropeys'kykh standartiv [Reforming Ukraine's pension system in light of European standards]: monograph. Lviv: LNU I. Franko.
2. Koval O.P. Ryzyky, zagrozy, prioriteti ta naslidky reformuvannya pensiinoi systemy Ukrainy: analit. dop. [Risks, threats, priorities and consequences of pension system reform in Ukraine: analytical supplement]. Kyiv: NISD. [in Ukrainian].
3. Morozova L. (2008). Nederzhavni pensiini formy: naibilshe doviry – do depozytiv [Non-state pension funds: the most trusted are deposits]. Pension Courier, No. 24(266). P. 2. [in Ukrainian].
4. Libanova, M. (eds.). (2010). Pensiina reforma v Ukraini: napriamy realizatsii (colectyvna monografia) [Pension reform in Ukraine: directions of implementation] Instytut demografii ta sotsialnyh doslidzhen imeni M.V. Ptuhy NAN Ukrainy, 270 p. [in Ukrainian].
5. Grushko V.I., et al. (2019). Pensiyna systema [Pension system]: textbook. Kyiv. [in Ukrainian].
6. Pishchulina, O., Koval, O., & Burlay, T. (2017) Finansovi, sotsialni ta pravovi aspekty pensiinoi reformy v Ukraini. Svitovyi dosvid ta ukraïnski realii [Financial, social and legal aspects of pension reform in Ukraine. World experience and Ukrainian realities]. Kyiv: Razumkov Center: Publishing House "Zapovit", 453 p. [in Ukrainian].
7. Pro zagalnoobov'yazkove derzhavne pensiine strakhuvanya [On Compulsory State Pension Insurance]: Law of Ukraine No. 1058–IV of July 9, 2003. Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>. [in Ukrainian].
8. Pro nederzhavne pensiine zabezpechenia [About non-state pension provision]. Law of Ukraine No. 1057–IV

of July 9, 2003. Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>. [in Ukrainian].

9. Stozhok, L.G. (2006) *Zagalnoobov'yazkove derzhavne pensiine strakhuvanya v systemi sotsialnoi politycy* [Mandatory state pension insurance in the system of social policy]. Diss. for the degree of Candidate of Economic Sc: 08.00.07. Kyiv, 197 p. [in Ukrainian].

10. Tolubiak, V.S. (2011) *Finansovi mekhanizmy pensiinogo zabqzpechenia* [Financial mechanisms for pension provision]; monograph. Ternopil: TzOV Ternograf [in Ukrainian].

11. Pro polozhenia pro pensiinyi fond Ukrainy [On the Regulations on the Pension Fund of Ukraine]: Decree of the President of Ukraine dated April 6, 2011 No. 384/2011. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384/2011#Text>. [in Ukrainian].

12. Pro Natttsionalnu komisiu z tsinnyh paperiv ta fondovogo rynku [On the National Securities and Stock Market Commission]: Decree of the President of Ukraine dated 23.11.2011. No. 1063/2011. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011#Text>. [in Ukrainian].

13. Kachula, S.V. (2018) *Formuvania instytutu pensiinogo strakhuvanya y systemi sotsialnogo zabezpechenia Ukrainy* [Formation of the pension insurance institute in the social security system of Ukraine]. Scientific Bulletin of Uzhgorod National University: Series: International Economic Relations and World Economy. Uzhgorod: Helvetica, Iss. 20. Part 2. Pp. 20-24. [in Ukrainian].

14. Chugunov, I.Ya. (2017) *Finansy pensiinogo zabezpechenia* [Pension Finance providing]; monograph. Kyiv: KNTY. ISBN 978-966-629-815-0. [in Ukrainian].

15. Shaliyevska D.I. (2020) *Pensiine zabezpechenia v systemi ekonomichnoi bezpecky derzhavy* [Pension provision in the system of economic security of the state: monograph]; monograph. Lviv: Rastr-7, 196 p. [in Ukrainian].